

TUDTA, HOGY...

...a dália nem mérgező? A permetezés nélkül tartott növény levele hozzákeverhető salátákhoz, a virágokat pedig koktélok, levesek, halételek díszítésére használhatjuk.

A PA

A júliustól októberig nyíló szabadföldi dáliaák ékei a kerteknek, pazar virágzásuk a korai fagyokig eltart.

A virágagyakat mozgalmassá teszik, méghozzá nem is akárhogyan, hiszen a virágok mérete, formája és színe rendkívül változatos. Szédítően gazdag árnyalataik miatt színekirályoknak is nevezik őket.

ZAR DÁLIÁK

Az *Andreas Dahl* svéd botanikusról elnevezett dáliaák (*Dahlia*) Mexikóból származnak. Eredeti termőhelyükön tavasztól ősziig monszun uralkodik, majd ősszel beköszönt a szárazság, és a telet 15-20 °C-on, teljes szárazságban kell tölteniük. Gyökérzetük a jellegzetes gyökértől eltérően tartaléktápanyagot felhalmozó gumós (koloncos) gyökér, amely nemcsak a növény kedvezőtlen időszakokban való táplálásában, de továbbszaporításában is szerepet játszik.

Változatos virágtípusok

Virágaikban a rózsaszíntől kezdve a pirosra, a mályván, a bíboron, a sárgán és a narancson át a pasztell-liláig és a krémszínig szinte bármilyen árnyalat megjelenhet, a virágméretet tekintve pedig ugyancsak óriási a változatosság az aprótól a tenyérnyiig. A dáliafajtákat jellegzetes virágtípusuk szerint csoportosítják. Vannak szellőzősa-viráguak, mini és normál pomponok, labda, félkaktusz és kaktusz, valamint nagy és kis virágú úgynevezett dekoratív típusok. A legszebben akkor nyílnak, ha a „fejük fölött mindig nap van”, tartják a kertészek, érzékelte a növény meleg- és fényigényét.

- **Dekoratív:** virágaik teltek, szirmaik szélesek, nagy és kis virágú fajták egyaránt tartoznak ide
- **Kaktusz:** virágaik teltek, szirmaik keskenyek, pödrött szélűek, hegyes végződésűek
- **Félkaktusz:** virágátmérőjük kisebb, szirmaik fele hosszúságúak, kifelé pödröttek
- **Gömb:** virágaik gömb alakot vesznek föl, teltek, szirmaik jellegzetesen begöngyöldnek
- **Pompon:** virágaik a gömbvirágúaknál kisebbek, még inkább gömböt formáznak, szirmaik a hosszuk mentén begöngyöldnek

Dekoratív

Kaktusz

Vágott virágnak így nevelik

A kertészetek fóliával takart növényházai-ban a gumókat sűrűn egymás mellé, ágyrendszerbe ültetve hajtadják, a tápanyagot bőven adagolják. A kifejlődött 10-15 cm-es hajtásokat április közepétől május közepéig folyamatosan leválasztják és eldugványozzák. A növényházban éjjel 8-10 °C-ot tartanak, de napközben hagyják akár 30 fokra fölemelkedni. A gyökerek megjelenésekor híg tápoldattal öntöznék. Három hét elteltével a már gyökeres növényeket a szabadba viszik edzetni, ám ha túl erős a nap, vízpermettel hűtik és óvják a leveleket a perzseléstől. Szabadföldi kiültetésüket az utolsó fagyosszentek után kezdik meg. A dugványról nevelt állományok virágzása július végétől kezdődik. A szárat bimbózzák, hogy szebb fejek képződjenek. A dália Magyarországon kedvelt növény, szeretik az emberek, és ha szép hosszú az ősz, nemcsak a temetők, de a lakások vázái is roskadozhatnak a virágtól.

Félkaktusz

Gömb

Szaporítás a kertben

Leggyakrabban gumóról ültetik. A töveket 3-4 héttel a kihajtásuk után érdemes visszacsípni, hogy bokrosodjanak, és több virág-szárat neveljenek. A fő- és oldalhajtásokon egyszerre sok bimbó képződik. Ha ezek egy részét eltávolítjuk, nagyobb méretű virágfejekre számíthatunk. A tövek gazdagon nyílnak, és virágszedés után megújulnak. Bőven juthat friss virág a kinti-benti asztalok vázáiba.

Károsítók

A vírusfertőzések és a levélfoltbetegségek általában a túl árnyékos és túl nedves helyre ültetett dáliákat támadják meg. Lisztharmat gyakran fordul elő, különösen esős nyarakon, nagy hőmérsékletingadozások esetén. A vírus ellen, amely a növekedés visszamaradásában, sárgászöldes csiko-

Pompon

FOTÓ: MERÉNYI ALEXANDRA, FLORADANIA, PIXABAY

zottságban, torzulásban jelentkeznek, nincs orvosság. A fertőzött növényeket azonnal el kell távolítani és a háztartási hulladékkal együtt megsemmisíteni. Komposztba ne kerüljenek. A csigák különösen szeretik a fiatal hajtásokat. A levéltetvek fellépése szintén gyakori, és szerepet játszanak a vírus terjesztésében. A pocok által megrágott gumó a teljes növény pusztulásához vezet.

Őszi gumófelszedés

A kerti talajban a dáliagumók októberben egy hét alatt többet nőnek, mint egész augusztusban. A rövid nappalt és a hűvösebbet érző növények már nem a virágképzésre, hanem a gumó növelésére fordítják energiájukat. Időjárástól függően október második felében, amikor véget ér a virágzás, elkezdődhet a gumók felszedése. E munkához a száraz idő az ideális, az megkönnyíti az egészséges téli tárolást is. Az első fagyok előtt vágjuk le a szárazakat a gyökérnyak fölött arasznyira, az új hajtások a gyökérnyakról fejlődnek majd ki a következő évben. A talajból ásóvillával óvatosan kifordított gumókról a rátapadt földet rázzuk le. Szárítsuk őket a szárrésszel lefelé fordítva, hogy a víz kifolyjon, majd óvatosan, a gumó megsértése nélkül vágjuk le a csonkokat. Az így előkészített szaporítóanyagot sötét, szellős helyiségben, dobozban vagy faládában, épp csak nyirkos tőzeggel vagy homokkal fedve, 4-8 °C közötti hőmérsékleten tároljuk télen. A következő évben a fagyveszély elmúltával ültethetjük a húsos, feszes, egészséges gumókat.

Kiváló balkonnövények

A dáliák nemcsak a virágágyak díszei lehetnek, cserépbe, dézsákba, balkonládákba is ültethetők. Az ilyen típusú „cserepes” fajták felhasználhatók önmagukban is, de más, hasonlóan hosszán nyíló balkonfajokkal mutatós vegyes összeültetések is készíthetők.

Az ültetőedénynek elég nagyoknak kell lennie, hogy a gumó kényelmesen elférjen. Ideális, ha a cserép felső átmérője fele a növény magasságának, például a 40 centiméter magas fajták kerüljenek 20-as cserepekbe. Az ültetőedények rendelkezzenek egy nagy vagy több kisebb kifolyónyílással, hogy a fölösleges víz kifolyhasson. Ha ez nem lenne megoldható, kavics aláhelyezésével lehet kialakítani a vízelvezető drénréteget. Teraszon, erkélyen napos, meleg, szélétől védett környezetben helyezük el a dáliákat. Kedvelik az egyenletes vízellátást. Földjük erős napsütésben hamarabb kiszárad, rendszeresen ellenőrizzük a nedvességtartalmát és számítsunk rá, hogy olyankor több vízre van szükségük. Az óri-

ÍGY ÁPOLJUK, HOGY GAZDAGON ÉS SZÉPEN NYILJON

- A gumók ültetését április végén kezdhethetjük, készítsük elő a talajt, lazítsuk föl, a gumók egymástól 50 cm távolságra kerüljenek és a hagyma felső részét 5 cm talaj borítsa.
- A napfényes mexikói régiókban őshonos növény napos, déli fekvésű helyen fejlődik a legszebben – keressük meg a legjobb helyet a számára.
- Félárnyékos területeken a virágzás elmarad a várakozásoktól.
- Kedveli a nedvességet, a humuszban gazdag, jó vízáteresztő talajt, a tágas térállást.
- Tartsuk folyamatosan nedvesen, de két öntözés között hagyjuk megszáradni a talajfelszínt.
- Májustól júliusig kéthetente juttassunk ki szerves trágyát.
- Az elnyílt vagy kifakult virágokat szedjük le, így számíthatunk hosszú virágzási időszakra.
- A természetesre növő fajták többnyire támasztékra szorulnak.
- A tápanyag-utánpótlást augusztusban fejezzük be, különben a gumók túltáplálttá és a téli tárolás során érzékenyebbé válhatnak.

ásvirágú fajtákat karózzuk, hogy a virágok ne törjenek le. A virágzási időszak meghosszabbítása érdekében szedegessük le, ami elnyílt. A cserepes dáliák sem télállóak, már nulla fok körül is károsodhatnak.

Hogyan állítsuk vázába?

A virágokat kinyílt állapotban szedjük, a szárazakat a levágás után lehetőleg minél hamarabb állítsuk vízbe. A dálianövény egyik

jellemzője, hogy a szárai üregesek, óriási edénnyalábokkal rendelkeznek. Ez okozza, hogy a virágok levágva nem túl tartósak, de ha a virágszárakat éles késsel ferdén, a víz alatt visszavágjuk, megakadályozható a vízfelvételt akadályozó légbuborékok képződése, amivel a hervadó virág vázaélettartama meghosszabbítható.

Merényi Alexandra